

Sposoby na rozwój małych gospodarstw rolnych

Monika Hodór

Warminsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

Pozarolnicze funkcje małych gospodarstw rolnych

(wielofunkcyjne rolnictwo)

- zagrody edukacyjne
- gospodarstwa agroturystyczne
- gospodarstwa opiekuńcze

Zagroda edukacyjna

Koncepcja Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych (OSZE):

- opracowana w latach 2010-2011 przez CDR w Brwinowie Oddział w Krakowie

Co leżało u podstaw przedsięwzięcia?

- chęć przybliżenia pracy rolnika i pochodzenia żywności
- potencjał gospodarstw rolnych w zakresie edukacji
- prowadzenie zajęć edukacyjnych jako szansa na dodatkowy dochód dla rolników

Zagroda edukacyjna

“ZAGRODA EDUKACYJNA” to przedsięwzięcie prowadzone przez mieszkańców wsi na obszarach wiejskich, gdzie realizowane są *przynajmniej dwa cele edukacyjne* spośród niżej wymienionych:

- edukacja w zakresie **produkcji roślinnej**,
- edukacja w zakresie **produkcji zwierzęcej**,
- edukacja w zakresie **przetwórstwa płodów rolnych**,
- edukacja w zakresie **świadomości ekologicznej i konsumentckiej**,
- edukacja w zakresie **dziedzictwa kultury wsi**, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowej

Zagroda edukacyjna

Podstawowe wymogi:

- ✓ Obiekt powinien posiadać zwierzęta gospodarskie albo uprawy rolnicze przeznaczone do prezentacji dla grup dzieci i młodzieży przyjmowanych w ramach programów szkolnych lub udostępniane jako atrakcja turystyczna dla rodzin z dziećmi i dorosłych podróżujących indywidualnie.
- ✓ Warunki do prowadzenia zajęć: przynajmniej jedno zadaszone pomieszczenie do prowadzenia zajęć oraz toalety dla ich uczestników.

Zagroda edukacyjna

Projektując **działalność Zagrody jako miejsca edukacji** należy brać pod uwagę zarówno dostosowanie oferty do różnorodności potrzeb odbiorców, jak i sposób jej świadczenia przez gospodarza.

Na co się powołać? Cele edukacyjne wskazane w obowiązującej Podstawie Programowej MEN w odniesieniu do założeń projektu Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych

Jak edukować w Zagrodzie? Uczenie się przez działanie, pogłębianie zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez metody aktywizujące

Jak realizować projekty zajęć? Koncentracja na mocnych stronach Zagrody i gospodarza, współpraca ze szkołą rozumiana jako kontynuowanie edukacji przedmiotowej w naturalnym środowisku

Zagroda edukacyjna

- **Kwalifikacje oświatowe**

Wg ustawy **Prawo oświatowe** zagrody edukacyjne nie są zaliczane do jednostek systemu oświaty, w związku z czym nie muszą spełniać wymagań w zakresie kwalifikacji pedagogicznych określonych tą ustawą i przepisami wydanymi na jej podstawie tylko po to, aby przyjmować na swoim terenie dzieci i młodzież.

Edukacja w gospodarstwie rolnym

- założenia programowe
- miejsce prowadzenia zajęć edukacyjnych
- zagospodarowanie przestrzenne
- bezpieczeństwo

Wskazówki dla praktyki

- wybrane założenia programowe
 - edukacja w swobodnej naturalnej przestrzeni
 - zapewnienie kontaktu z rzeczywistością codziennego życia w gospodarstwie
 - kształcąca zabawa
 - oddziaływanie na wszystkie zmysły
 - zaplanowany przebieg
 - dostosowanie do liczebności i doświadczenia uczestników

Kierunki działań zagród edukacyjnych - wybrane treści programowe

Wychowanie przedszkolne

- poznawanie rzeczywistych warunków życia zwierząt, roślin, ludzi w środowisku przyrodniczym

Klasy I-III

- bezpośrednia obserwacja zjawisk przyrodniczych
- udział w pracach gospodarskich
- dostrzeganie konieczności ochrony przyrody

Klasy IV-VIII

- systematyczne obserwacje przyrody (doświadczenia, pomiary)
- gromadzenie materiałów (fotografie, szkice itp.)
- rozmowy wraz z nauczycielem i pracownikami zagrody

Wskazówki dla praktyki

- miejsce prowadzenia zajęć edukacyjnych
 - miejsce powinno być odpowiednio przygotowane na przyjęcie gości
 - dogodny dostęp do miejsc otwartych
 - zadaszone miejsce
 - zaplecze sanitarne

Wskazówki dla praktyki

- zagospodarowanie przestrzenne

- organizacja przestrzeni w sposób ułatwiający poruszanie, samodzielne zwiedzanie, dodatkową aktywność uczestników zajęć
- można zastosować znakowanie poszczególnych miejsc (uprawy, przebywanie zwierząt,)
- dobrym rozwiązaniem jest utworzenie tzw. ścieżki tematycznej
- place zabaw

Wskazówki dla praktyki

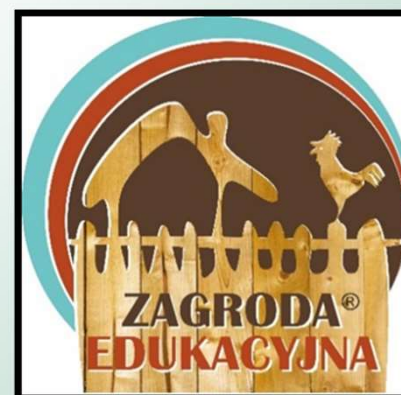
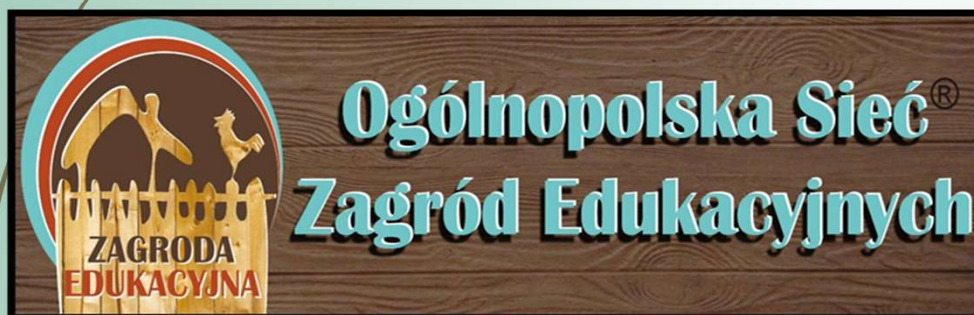
- bezpieczeństwo – nadrzędna sprawa w działalności edukacyjnej
- dopełnienie wszystkich warunków związanych z prawem budowlanym
- przepisy przeciwpożarowe i sanitarne
- infrastruktura techniczna gospodarstwa

Prawna ochrona Urzędu Patentowego RP

Decyzją Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej od 2014 roku ochrona prawna obejmuje:

- znaki słowne:
 - Zagroda Edukacyjna
 - Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych
- znaki słowno-graficzne:

Co zrobić, aby przystąpić do OSZE?

- Działania zgodne z definicją „zagrody edukacyjnej”
- Przygotowanie:
 - formularza zgłoszeniowego
 - programów zajęć edukacyjnych – minimum dwóch
 - zdjęć i opisu obiektu
- Uzyskanie rekomendacji koordynatora wojewódzkiego Sieci
- <https://zagrodaedukacyjna.pl/>

Struktura organizacyjna OSZE

Struktura Sieci oparta jest na trzech filarach:

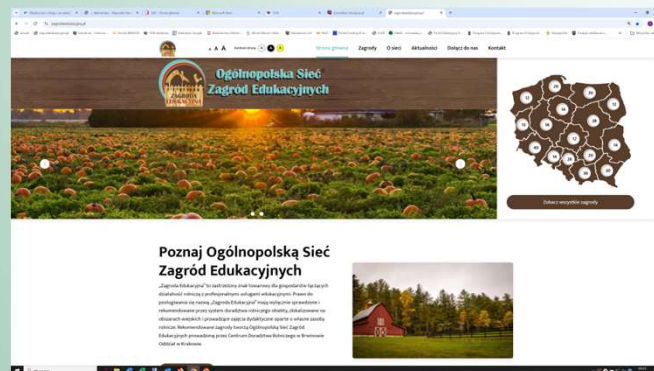
- *poziom krajowy*: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie – Koordynator Krajowy Sieci
- *poziom regionalny (województki)*: Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego – Koordynatorzy Wojewódzcy w każdym Ośrodku Doradztwa Rolniczego
- *poziom lokalny*: gospodarstwa rolne podejmujące działalność edukacyjną aplikujące o członkostwo w Sieci

Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych (OSZE)

Profil Facebook:
Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych

Strona internetowa:
www.zagrodaedukacyjna.pl

OSZE

Przynależność do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych
jest dobrowolna i bezpłatna.

Województwo warmińsko-mazurskie

Koordynatorki OSZE w województwie warmińsko-mazurskim:

- Marta Dudek,
tel. 665 892 846
- Maria Kapuścińska,
tel. 665 892 311
O/Olecko

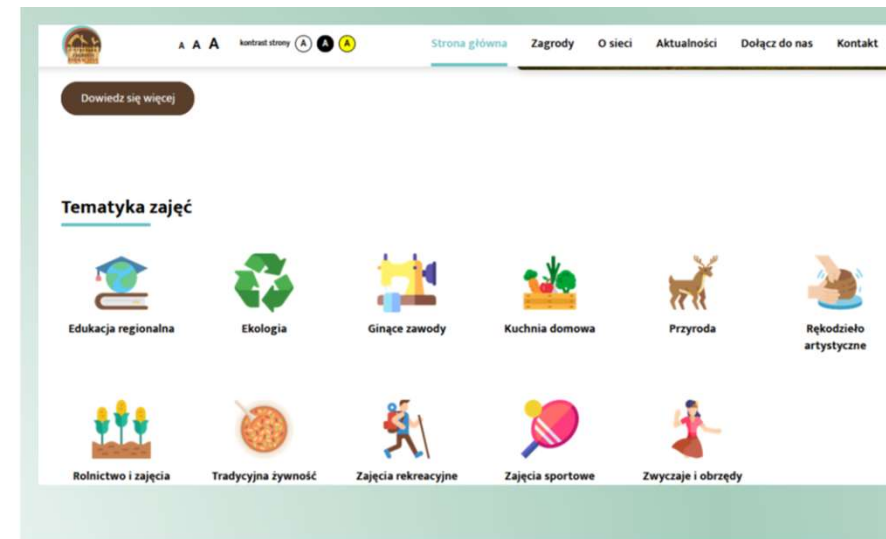
WMODR
Sekcja Wiejskiego Gospodarstwa
Domowego i Agroturystyki

20 zagród - szczegółowy opis na stronie www.zagrodaedukacyjna.pl

Zagrody edukacyjne w Polsce

330 zagród

Przyjęcie obiektu do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych wymaga:

1. Zgłoszenia obiektu wraz z programami zajęć edukacyjnych zgodnie z odpowiednimi formularzami zamieszczonymi poniżej. Formularze zgłoszeń wymagają **własnoręcznych podpisów** oraz **rekomendacji** odpowiedniego doradcy zgodnie z wykazem w zakładce Kontakt.
2. Dołączenia do Zgłoszenia na płytce CD/DVD zdjęć prezentujących edukacyjny profil gospodarstwa oraz edytowalnej elektronicznej wersji wypełnionych formularzy wymienionych w pkt.1. Można je również przesłać mailem na adres: drow.krakow@cdr.gov.pl.

Dokumenty do pobrania

- **Regulamin OSZE** - REGULAMIN Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych
- **Zgłoszenie** - obiektu do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych - aktywny formularz MS Word.
- **Program zajęć edukacyjnych** - Word
- **Program zajęć edukacyjnych** - PDF
- **Instrukcja** - Instrukcja wypełniania kwestionariusz zgłoszenia obiektu
- **Logotyp** - Wersja .png
- **Logotyp** - Wersja .jpg
- **Logotyp** - Wersja .cdr
- **Baner** - Baner .jpg
- **Baner** - Baner .cdr
- **Księga wizualizacji** - Księga wizualizacji znaku OSZE

Zagroda edukacyjna

Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych

korzyści dla rolnictwa:

- ❖ umożliwienie spotkania z przyszłymi konsumentami
- ❖ promocja produktów z gospodarstwa
- ❖ zachęta i pozyskanie klientów do bezpośrednich zakupów
- ❖ urozmaicenie życia codziennego
- ❖ przyjemność pracy z dziećmi, nauczycielami, rodzinami
- ❖ rozwój osobowy i twórczy rodzin rolniczych
- ❖ przedłużenie sezonu (osób świadczących usługi agroturystyczne)
- ❖ możliwość uzyskania dodatkowego dochodu

Zagroda edukacyjna

Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych

korzyści dla szkolnictwa:

- ❖ urozmaicenie i wzbogacenie procesów kształcenia
- ❖ programy nauczania ukierunkowane na praktyczne działanie
- ❖ ćwiczenia praktyczne z różnych przedmiotów
- ❖ alternatywne miejsca edukacji
- ❖ poznawanie wiejskiej kultury

Zagroda edukacyjna

Ogólnopolska Sieć Zagród Edukacyjnych

korzyści bezpośrednio członków OSZE:

- ❖ prawo identyfikowania oferty edukacyjnej logotypem Sieci
- ❖ promocja ofert w ogólnopolskim systemie internetowym www.zagrodaedukacyjna.pl
- ❖ promocja na targach i innych wydarzeniach oraz mediach
- ❖ dostęp do poradników merytorycznych
- ❖ udział w okresowych szkoleniach
- ❖ wsparcie doradcze
- ❖ wymiana doświadczeń na portalu społecznościowym

Gospodarstwo agroturystyczne

Agroturystyka to rodzaj turystyki wiejskiej, znanej w Polsce od dawna jako „wczasy pod gruszą”. Jest to forma wypoczynku u rolnika, w funkcjonującym gospodarstwie rolnym, gdzie można mieszkać, jadać wspólne posiłki z gospodarzami, uczestniczyć w pracach polowych, obserwować hodowlę zwierząt i produkcję roślin.

Aktualne przepisy prawne

Kluczowym ułatwieniem w świadczeniu usług turystycznych w gospodarstwie rolnym (agroturystycznym) jest przepis zawarty w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018, poz. 646), zgodnie z którym **przepisów ww. ustawy nie stosuje się do:**

- ✓ wynajmowania przez rolników pokoi,
- ✓ sprzedaży posiłków domowych,
- ✓ świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów (np. edukacyjnych).

Aktualne przepisy prawne

Zgodnie z Ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych możliwe jest **całkowite zwolnienie z opodatkowania dochodów z tytułu wynajmowania pokoi gościnnych.**

Konieczne do spełnienia warunki:

- wynajmowane **pokoje gościnne** znajdują się w budynkach mieszkalnych;
- **budynki mieszkalne** należą do **gospodarstwa rolnego** w rozumieniu Ustawy o podatku rolnym;
- budynki mieszkalne, w których wynajmowane są pokoje muszą być położone na terenach wiejskich;
- pokoje są wynajmowane osobom przebywającym na **wypoczynku**,
- liczba wynajmowanych pokoi **nie przekracza pięciu.**

Aktualne przepisy prawne

Osoby fizyczne, których zakres działalności **wykracza poza zwolnienie przedmiotowe** (np. wynajmowanie większej liczby pokoi niż 5) mają możliwość wyboru formy opodatkowania dochodów:

- **podatek dochodowy na zasadach ogólnych (w rozliczeniu rocznym),**
- *karta podatkowa (wynajem pokoi przez rolników nie będących przedsiębiorcami do 12 pokoi i żywienia gości w tych pokojach) - nikt nowy nie przystąpić już do karty podatkowej. Tylko ci, którzy opłacali kartę 31 grudnia 2021 r., zachowali do niej prawo na przyszłe lata).*

Pomimo **zwolnienia z podatku dochodowego lub opodatkowania kartą podatkową** wymagane jest minimum dokumentacji w postaci tzw. **dziennej ewidencji sprzedaży** obejmującej codzienne zapisywanie otrzymanej od klientów kwoty.

Aktualne przepisy prawne

Gospodarstwa agroturystyczne według ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych uważane są za tzw. „inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie” i **podlegają zgłoszeniu do ewidencji prowadzonej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta)** właściwego ze względu na miejsce położenia.

Zgłoszenie wiąże się z kontrolą w zakresie spełniania wymagań:

- budowlanych,
- przeciwpożarowych,
- sanitarnych,
- minimalnego wyposażenia pokoi.

Wymagania dotyczące wyposażenia pokoju w gospodarstwie agroturystycznym

1 Powierzchnia mieszkalna:

- .
- pokój 1- i 2-osobowy - 6 m²,
- pokój większy niż 2-osobowy - dodatkowo 2 m² na każdą następną osobę (w pomieszczeniach o wysokości co najmniej 2,5 m dopuszcza się łóżka piętrowe - powierzchnia pokoju może zostać zmniejszona o 20%).

2 Zestaw wyposażenia meblowego:

- .
- łóżka jednoosobowe o wymiarach minimum 80 cm × 190 cm lub łóżka dwuosobowe o wymiarach minimum 120 cm × 190 cm,
- nocny stolik lub półka przy każdym łóżku,
- stół lub stolik,
- krzesło lub taboret (1 na osobę, lecz nie mniej niż 2 na pokój) lub ława,
- wieszak na odzież oraz półka lub stelaż na rzeczy osobiste.

3 Pościel dla jednej osoby:

- .
- kołdra lub dwa koce,
- poduszka,
- poszwa,
- poszewka na poduszkę,
- prześcieradło.

4 Oświetlenie - minimum jeden punkt świetlny o mocy 60 W.

5 Zaslony okienne zaciemniające.

6 Kosz na śmieci niepalny lub trudno zapalny.

Aktualne przepisy prawne

Żywienie gości w gospodarstwie agroturystycznym wymaga również **zgłoszenia do powiatowego inspektora sanitarnego** – nie ma obowiązku zatwierdzania zakładu, ale jest obowiązek zgłoszenia żywienia turystów na potrzeby ewentualnej kontroli (14 dni przed planowanym rozpoczęciem działalności).

Gospodarstwa opiekuńcze

Forma gospodarowania łącząca działalność rolniczą z opieką nad osobami potrzebującymi wsparcia.

Najważniejszą cechą tych gospodarstw jest wykorzystanie potencjału gospodarstwa rolnego do prowadzenia działań o charakterze terapeutycznym, opiekuńczym i integracyjnym.

Głównymi założeniami gospodarstw opiekuńczych są:

- zapewnienie godnej opieki osobom potrzebującym,
- stworzenie możliwości odpoczynku (wytchnienia) dla rodzin, które sprawują codzienną opiekę nad tymi osobami,
- umożliwienie podjęcia bądź kontynuacji aktywności zawodowej przez opiekunów,
- zapewnienie korzyści z prowadzenia gospodarstw opiekuńczych rolnikom – w postaci dodatkowych dochodów i satysfakcji z niesienia pomocy

Kto może być gościem gospodarstwa opiekuńczego?

- osoby starsze,
- osoby z ograniczeniami ruchowymi,
- osoby niepełnosprawne intelektualnie,
- osoby opuszczające zakłady penitencjarne,
- dzieci i młodzież o specjalnych potrzebach edukacyjnych,

Wybór grupy zależy od potrzeb danej społeczności, a przede wszystkim od predyspozycji osób chcących prowadzić gospodarstwo opiekuńcze.

Przy tworzeniu gospodarstw opiekuńczych należy kierować się przepisami zawartymi w Ustawie z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej.

Wybór formy organizacyjnej determinowany jest formą opieki, którą będziemy chcieli sprawować w gospodarstwie opiekuńczym. Zgodnie z ww. ustawą wyróżniamy dwa typy opieki:

- opiekę całodobową,
- opiekę dzienną.

Wśród całodobowych form opieki wyróżnić możemy m.in.:

- Rodzinne domy pomocy
- Placówki całodobowej opieki prowadzonej w ramach działalności gospodarczej

Na potrzeby gospodarstwa opiekuńczego najlepszym wyborem są formy opieki dziennej.

Do form opieki dziennej zaliczamy m.in:

- Środowiskowe domy samopomocy – są to ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wymagających pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym w celu zwiększania zaradności i samodzielności,
- Dzielne domy pobytu.

Główne cele działalności dziennych domów pobytu to:

- aktywne spędzanie czasu, rozwijanie zainteresowań oraz nabywanie nowych umiejętności, m. in. umiejętności informatycznych pomagających uniknąć „wykluczenia cyfrowego”,
- przeciwdziałanie izolacji i samotności osób starszych i niepełnosprawnych,
- stworzenie możliwości uzupełnienia i poszerzenia wiedzy podczas zajęć edukacyjnych i warsztatowych,
- zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym opieki w „rodzinnych” warunkach bytowych.

Gospodarstwo opiekuńcze musi posiadać odpowiednią formę prawną, dopuszczalną w polskim systemie prawnym.

Istnieją dwie główne możliwości prowadzenia gospodarstwa opiekuńczego:

- jako podmiotu ekonomii społecznej (stowarzyszenie, fundacja, spółdzielnia socjalna),
- albo w ramach działalności gospodarczej.

Prowadzeniem gospodarstwa opiekuńczego zająć się może rolnik lub osoby, które są domownikami w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą. Zróżnicowany charakter świadczonych usług powoduje, że działalność opiekuńcza nie ogranicza się jedynie do dużych gospodarstw rolnych. Równie dobrze gospodarstwa opiekuńcze założyć mogą niewielkie gospodarstwa rodzinne.

Rolnictwo i system opieki społecznej

Nazwa „gospodarstwo opiekuńcze” jest określeniem pewnej formy działania, jednakże nie ma umocowania w żadnym przepisie prawnym. Nie istnieje żadna ustawowa definicja tej formy działalności.

Przy prowadzeniu gospodarstwa opiekuńczego należy więc kierować się aktami prawnymi, które umożliwiają legalne prowadzenie tego typu przedsięwzięcia. Dotyczy to przepisów regulujących prowadzenie działalności gospodarczej, jak i tych, które dotyczą polityki społecznej.

Gospodarstwa opiekuńcze

Gospodarstwo opiekuńcze może być azylem, ułatwia bowiem kontakt z innymi ludźmi, umożliwia otwarcie się, przełamanie barier, nawiązanie nowych znajomości i przyjaźni. Dzięki takim miejscom ludzie mogą poczuć się potrzebni, oderwać się od myśli o codziennych problemach i zachować aktywność.

Pozarolnicza działalność gospodarstw rolnych - korzyści

- ☺ Osiągnięcie dodatkowych dochodów
- ☺ Realizacja pasji gospodarzy
- ☺ Nawiązanie relacji społecznych
- ☺ Satysfakcja z niesienia pomocy
- ☺ Budowanie marki własnej

Dziękuję za uwagę

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91
10-356 Olsztyn
www.w-modr.pl